

RESTAURATORI ROMÂNI: ARHITECTUL ȘTEFAN BALȘ (1902 – 1994)

FIȘĂ MONUMENT RESTAURAT

Denumire Ansamblul mănăstirii Cetățuia, Iași

Localizare Adresă: Str. Cetățuia 1, Iași 700679

Cod LMI IS-II-a-A-03806

Biserica „Sf. Apostoli Petru și Pavel” - 1669-1672, IS-II-m-A-03806.01

Sala Gotică - 1669-1672, IS-II-m-A-03806.02

Casa Domnească - 1669-1672, IS-II-m-A-03806.03

Corpul de chilii -IS-II-m-A-03806.04

Turnul clopotniță -IS-II-m-A-03806.05

Zidul de incintă - IS-II-m-A-03806.06

Scurt istoric

Mănăstirea Cetățuia din Iași este o mănăstire ctitorită în 1672 de către domnitorul Gheorghe Duca (1665-1666, 1668-1672 și 1678-1683). Așezată pe un deal înalt din partea de sud a Iașului, Mănăstirea Cetățuia domină peisajul prin silueta sa zveltă, străjuită de un turn impozant și împrejmuită de un zid de piatră.

Biserica cu hramul "Sf. Apostoli Petru și Pavel", este asemănătoare ca decorație și planimetrie cu Trei Ierarhi, fațada fiind compartimentată în două registre printr-un brâu în torsadă. Pictura a fost refăcută în urma unui incendiu în anul 1822, urmând ca între anii 1826 -1837 să fie repictată prin grija Patriarhului al II-lea al Ierusalimului. În biserica mănăstirii se găsesc mormintele lui Gh. Duca și ale fiicei sale, Maria.

Sala Gotică, construită între anii 1669-1672 cuprinde casa egumenească și trapeza, se află în partea de sud a ansamblului și are un plan de forma unui dreptunghi, dispusă pe subsol parțial, demisol și etaj. Sala gotică propriu-zisă este lucrată în stil gotic, cu nervurile la întretăierile boltirilor în torsadă, peste care sunt aplicate scuturi mici ornate cu flori. Intrarea se face din exterior prin cele două pridvoare. Este netencuită în exterior, fiind lucrată din piatră brută ușor cioplită spre exterior. În interior a fost pictată.

Casa domnească este așezată în partea de nord a ansamblului, fiind construită pe pivnițe, iar la parter sunt 4 încăperi.

Cuhnia este de plan pătrat și acoperiș cu cupolă și un cilindru suprapus peste ea. În exterior, cuhnia este tencuită parțial, lucrată din piatră brută. Dispune de o cornișă de cărămidă așezată în zimiți, are învelitoare din olane.

Turnul clopotniță a fost terminat înaintea bisericii, în anul 1670. Turnul clopotniță are două etaje, la care urca o scară mobilă, până la înălțimea zidului. Ea ducea la o sală foarte îngustă, iar de aici, o scara de zid urca direct la etajul al doilea, unde se aflau clopotele. Pe turn, deasupra intrării, a fost fixată o pisanie cu stema Moldovei, amintind de « prea luminatul domn Duca voievod » și de momentul probabil al încheierii respectivei construcții, în 1670). În loc de metereze, turnul are niște guri rotunde de tragere, cioplite în piatră.

Curtea mănăstirii devenise pustie încă din secolul XIX. Dar, la stăruința mitropolitului Pimen, care a dorit să revigoreze viața monahala de aici, a început construcția unui nou corp de chilii aici, în 1911. La 30 septembrie 1911 s-a pus piatra de fundație a unui nou corp de chilii, pe latura nordică a incintei (20 de chilii, grupate 2 câte 2, pe două nivele

Restaurare

Încă din 1896, la Cetățuia au început reparații sub conducerea arhitectului Băicoianu. Dar cele mai importante lucrări de restaurare au debutat, după planurile arhitectului N.Ghika-Budesti, în 1908. S-a refăcut, mai întâi, acoperișul caselor domnești. Până în 1910 s-au restaurat chiliile de lângă sala gotică, s-au îndepărtat ruinele din incintă, s-au reparat toate încăperile anexe ale « sălii gotice », bolțile și pardoseala acestei săli.

În anul 1930, la inițiativa lui Nicolae Iorga, președintele Comisiunii Monumentelor Istorice, au fost refăcute biserica și încăperile mănăstirii, după cum atestă o placă memorială amplasată pe clădirea Egumeniei. În anul 1938 a fost făcută o vizită de teren pentru restaurarea cuhniei domnești. A fost făcut un proiect pentru refacerea învelitorii. În anul 1943 arhitectul Ștefan Baș raporta asupra lucrărilor făcute deja în biserică, clopotniță și cuhnie. Au fost executate următoarele lucrări

- Reparația învelitorii de tablă de aramă la biserică
- Reparatul învelitorii de țiglă la turnul clopotniță
- Învelitoare de olane la turnul bucătăriei, așezate direct pe zidăria bolții
- Restaurarea paramentului la turnul clopotniță și la vechea clădire din cuprinsul curții pe latura de nord
- Consolidarea turnului nou pe latura de nord

Biserica a suferit în urma bombardamentelor, fiind reparate stricăciunile produse la turla bisericii, la acoperișul chiliilor. Acestea au fost continuate anul următor la lucrările de la palatul domnesc, la fosta cuhnie, la chilia, ce au avut de suferit de pe urma războiului.

Lucrări importante de restaurare s-au efectuat în perioada 1964-1971, în urma cărora turnul clopotniță și-a recăpătat forma sa originală, cuhnia, zidurile incintei și bastioanele au fost refăcute, iar palatul lui Duca Vodă a fost consolidat.

Bibliografie

Arhiva INP, fond CMI, dosar 2039, anii 1933-1949

Arhiva INP, fond DMI, dosar 1938

Autor

Daniela Mihai